

۷۴۸
—
۲۹۶

شماره ترتیب چاپ:
شماره چاپ سابقه:
شماره دفتر ثبت:

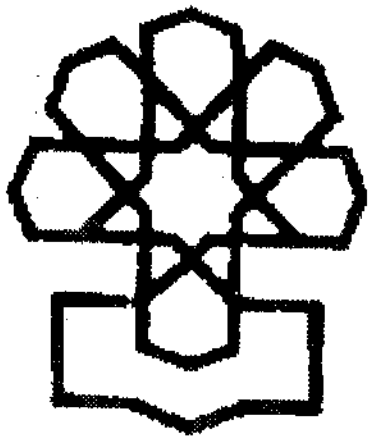

دوره ششم - سال دوم
۱۳۸۰-۱۳۸۱
تاریخ چاپ ۱۳۸۰/۴/۲۴

گزارش کارشناسی درباره طرح:

الزام دولت به اجرای نظام هماهنگ پرداخت مستمری بازنشستگان

برای شور اول

اجتماعی - اقتصادی - برنامه و بودجه و محاسبات

کمیسیون های ارجاعی

۱۹۰

کدموضوعی:

۶۱۶۴

شماره مسلسل:

معاونت پژوهشی
مرداد ۱۳۸۰

مرکز پژوهشهای مجلس شورای اسلامی
کتابخانه واحد اسناد و اطلاع رسانی
شماره: ۱۴۲۶۸
تاریخ: ۸۰/۷/۳

کار: دفتر مطالعات برنامه و بودجه

مارابی

گزارش کارشناسی درباره طرح:

الزام دولت به اجرای نظام هماهنگ پرداخت مستمری بازنشستگان

کدموضوعی: ۱۹۰

شماره مسلسل: ۶۱۶۴

موضوع طرح

براساس این طرح، دولت مکلف می شود اقدام قانونی لازم را به منظور هماهنگی پرداخت مستمری بازنشستگان سال های قبل از ۱۳۷۰ با بازنشستگان سال های ۱۳۷۹ و ۱۳۸۰ تا پایان مهر ماه ۱۳۸۰ به عمل آورد و احکام برقراری بازنشستگی را به نحوی اصلاح کند که هیچ گونه تفاوتی بین آنان با بازنشستگان سال های اخیر وجود نداشته باشد.

بیان مقاصد طرح

از آن جا که در پرداخت حقوق بازنشستگان قبل از سال ۱۳۷۰ و بعد از آن - تا قبل از سال ۱۳۷۹ - تفاوت چشمگیری با بازنشستگان سال ۱۳۷۹ و ۱۳۸۰ وجود دارد، لذا براساس بند نهم از اصل سوم قانون اساسی که دولت را موظف می دارد برای نیل به اهداف نظام جمهوری اسلامی ایران نسبت به رفع تبعیضات ناروا و ایجاد امکانات عادلانه برای همه، در تمام زمینه های مادی و معنوی اقدام کند، طرح حاضر پیشنهاد گردیده تا در مستمری بازنشستگان طی دوره های فوق الذکر که تفاوت فاحشی بین آن ها به چشم می خورد و موجبات نارضایتی قشر وسیعی از بازنشستگان را فراهم کرده، برابری و مساوات معمول گردد.

۱- در طرح مقرر شده که دولت مکلف به اقدام قانونی لازم به منظور ایجاد نظام هماهنگ پرداخت مستمری می‌باشد، در هر حال این طرح روشن نمی‌کند که دولت چه اقدام قانونی را باید انجام دهد. به نظر می‌رسد اگر هدف طرح مکلف نمودن دولت جهت تقدیم لایحه به منظور ایجاد نظام یکنواخت باشد با اصل (۷۴) قانون اساسی مغایرت دارد. در هر حال تصویب این طرح با الفاظ کلی و مبهم یقیناً مشکلی را رفع نخواهد کرد، لذا ضروری است نمایندگان محترم دقیقاً روشن نمایند که دولت چه اقدام واقعی را انجام دهد.

۲- در طرح زمان اجرای ماده واحده تا پایان مهر ماه ۱۳۸۰ مقرر شده است که به نظر می‌رسد با عنایت به عادی بودن طرح و تعطیلات مجلس، یقیناً امکان تصویب و اجرای آن تا پایان مهر ۱۳۸۰ فراهم نخواهد شد. از طرف دیگر اجرای آن مستلزم پیش‌بینی منابع مالی و اعتباری است که باید در بودجه دولت منظور گردد که ظاهراً به عمل نیامده است، لذا از این حیث مغایر اصل (۷۵) قانون اساسی است. از این رو بهتر است قید زمان آن به سال ۱۳۸۱ تغییر یابد تا اعتبار مورد نیاز آن در بودجه سال ۱۳۸۱ لحاظ گردد.

ارزیابی مقاصد طرح

اهم اعتراضات بازنشستگان و نابرابری‌ها شامل موارد زیر است:

۱- پاداش پایان خدمت

این پاداش در مورد مشمولان قانون کار در بخش خصوصی، تحت عنوان «پاداش سنوات خدمت» از دیرباز وجود داشته و براساس توافق بین کارگر و کارفرما از یک ماه، یا ۴۵ روز یا سه ماه حقوق ضرب در سنوات خدمت پرداخت می‌گردد. در حالی که در مورد کارکنان رسمی دولت ابتدا معادل یک ماه و سپس دو ماه حقوق و فوق‌العاده شغل در هنگام

بازنشستگی پرداخت می‌شد. در بودجه سال‌های ۱۳۷۸-۱۳۷۷ این مقدار به ترتیب به مأخذ ۱۰ روز، ۲۰ روز حقوق و فوق‌العاده شغل ضرب در سنوات خدمت پرداخت شد؛ لیکن در سال ۱۳۷۹ معادل ۳۰ روز حقوق و فوق‌العاده شغل و حق جذب پرداخت گردید. در سال ۱۳۸۰ نیز به همین ترتیب براساس بند «ب» تبصره ۲۹ قانون بودجه سال ۱۳۸۰ عمل می‌شود. پرداخت‌هایی که دو سال اخیر از محل مصوبه اردیبهشت ۱۳۷۹ مجلس بابت این پاداش به بازنشستگان صورت می‌گیرد (حداقل ۲ میلیون تومان) موجب اعتراض شدید بازنشستگان سال‌های قبل شده است.

۲- برقراری حقوق بازنشستگی براساس میانگین حقوق دو سال آخر خدمت

یکی دیگر از اعتراضات بازنشستگان روش محاسبه برقراری حقوق آنان است که تا قبل از سال ۱۳۷۹ میانگین سه سال آخر حقوق و فوق‌العاده شغل و از سال ۱۳۷۹ به بعد میانگین دو سال آخر حقوق و فوق‌العاده شغل و حق جذب است که تفاوت فاحشی را در این زمینه پدید آورده است. از آن جا که عموماً فوق‌العاده جذب به کارشناسان لیسانس به بالا پرداخت می‌گردد که حدود ۱۸ درصد از بازنشستگان را شامل می‌شوند، بیش‌ترین آسیب از نظر میانگین برقراری حقوق و عدم محاسبه حق جذب و پاداش پایان خدمت، اعتراضات به این افراد مربوط است.

۳- محاسبه حق جذب در برقراری حقوق بازنشستگان

از سال ۱۳۷۹ حق جذب از سال ۱۳۷۴ برقرار و از سال ۱۳۷۹ در برقراری حقوق بازنشستگی ملاک عمل قرار گرفته است. در هر حال، عدم هماهنگی در نحوه پرداخت حقوق بازنشستگان به ویژه در سال‌های اخیر، عدم نازضایتی بازنشستگان را موجب شده است.

گرچه تفاوت چندانی در رده‌های مختلف شغلی بین حقوق بازنشستگان و شاغلان تارده دیپلم وجود ندارد (جدول پیوست)، این امر در مورد کارکنان بازنشسته با مدرک تحصیلی دانشگاهی تا حدودی محسوس است؛ زیرا تا رده دیپلم حداقل دریافتی تا ۵۰۰ هزار ریال در ماه می‌باشد. متوسط حقوق بازنشستگی تارده دیپلم مبلغ ۸۵-۷۵ هزار ریال در ماه می‌باشد و در رده فوق دیپلم بین ۱۳۵-۱۱۲ هزار ریال ماهانه را شامل می‌شود.

یکی از موارد عدم هماهنگی بین پرداخت مستمری به بازنشستگان، در بازنشستگان زودرس قابل مشاهده است که نمونه آن مشمولان مصوبات اوایل انقلابند که با ۱۵ سال سابقه خدمت، صندوق بازنشستگی موظف است ۳۰ روز حقوق به آنان پرداخت کند. همچنین است وضعیت کارکنان وزارت آموزش و پرورش در سال‌های اخیر که با ۲۵-۲۰ سال سابقه خدمت معادل ۳۰ روز از صندوق بازنشستگی حقوق دریافت می‌کنند.

در هر حال مواج بودن مقررات بازنشستگی، هم از نظر پیامدهای روحی و روانی بین بازنشستگان و هم از نظر پرداخت برقراری حقوق آنان در صندوق بازنشستگی کشوری مشکلاتی را همواره در برداشته است به طوری که از ۱۵۰ هزار حکم بازنشستگی ۹۰ هزار حکم به نحوی دارای مغایرت‌های شکلی است که سازمان بازنشستگی کشوری به نحوی در صدور رفع آن‌ها است.

پیشنهادهای

با این اوصاف در راستای کارآمد کردن طرح فوق پیشنهاد می‌گردد که دولت به منظور ایجاد نظام عادلانه پرداخت به بازنشستگان اقدامات زیر را انجام دهد:

۱- شناسایی گروه‌های بازنشسته‌ای که حقوق دریافتی آنان بسیار کم‌تر از شاغلان هم‌تراز آنان است. این امر بیش‌تر در خصوص بازنشستگان با مدرک تحصیلی دانشگاهی صدق می‌کند. بدین ترتیب در این شناسایی مشخص می‌گردد، چه کسانی چه مبلغی دریافت کنند تا دریافتی آنان نسبت به شاغلان هم‌تراز عادلانه بوده، اختلاف فاحش نداشته باشد. پس از برآورد میزان پرداختی به این اشخاص، دولت برنامه زمان‌بندی و منابع تأمین مالی آن را در بودجه‌های سنواتی به تصویب مجلس برساند.

۲- شناسایی بازنشستگانی که مشمول دریافت مقررات پاداش سنوات خدمت می‌شوند و میزان پرداختی به هر یک و برآورد سرجمع اعتبار مورد نیاز برای این پرداخت‌ها، دولت می‌تواند راه‌ها و روش‌های مناسب برای تأمین مالی این اعتبار و طرق پرداخت پاداش پایان خدمت به بازنشستگان مشمول را از طریق لایحه بودجه یا لایحه‌ای جداگانه تقدیم

مجلس کند.

۳- از جمله مهم‌ترین علل ایجاد تبعیض بین دریافتی بازنشستگان با شاغلان و بازنشستگان فعلی با بازنشستگان قبلی که می‌توان آن را به نوعی علت‌العلل این تبعیض ها دانست، تغییر دائمی قوانین و مقررات مربوط به بازنشستگی و پرداخت حقوق شاغلان است. این تصمیم‌گیری‌های مقطعی که خود متأثر از عوامل متعدد سیاسی، اجتماعی و اقتصادی است، موجب از هم پاشیدگی نظام دریافت و پرداخت بازنشستگی و ایجاد تبعیض‌های ناروا در این نظام شده است. تصمیم‌گیری‌های مقطعی علاوه بر آثار مالی که بر بودجه دولت دارد، موجب تبعات و آثار منفی سیاسی و اجتماعی نیز می‌گردد. به نظر کارشناسان یکی از مهم‌ترین راه‌حل‌های رفع تبعیض در نظام پرداخت بازنشستگی کشور، تدوین و تصویب قوانین و مقررات بازنشستگی متناسب با شرایط کشور و تثبیت این قوانین برای حداقل یک نسل کاری (حداقل ۲۰ سال) است. از این رو پیشنهاد می‌گردد دولت با همکاری مجلس و تمامی کارشناسان ذی‌ربط، لایحه جامعی را درخصوص نظام بازنشستگی کشوری تهیه و بعد از تصویب مجلس، برای حداقل ۲۰ سال تثبیت کند.

اقدام دولت در صورت تصویب طرح به شکل کنونی عبارت است از:

- ۱- شناسایی گروه‌های بازنشسته‌ای که قبل از سال ۱۳۷۰ بازنشسته شده و حقوق دریافتی آنان بسیار کم‌تر از بازنشستگان هم‌تراز سال‌های اخیر است. (چنین آماري هم اکنون وجود ندارد).
- ۲- پیش‌بینی منابع مالی لازم در بودجه سنواتی جهت رفع معضل مذکور. بدیهی است با توجه به نامشخص بودن آمار و ارقام بازنشستگان مشمول در حال حاضر پیش‌بینی مقدار منابع مالی امکان‌پذیر نیست.

آمار بازنشستگان و موظفین، به تفکیک مدرک تحصیلی

شرح	بازنشستگان		موظفین		جمع		قبل از ۱۳۷۵		بعد از ۱۳۷۵		قبل از ۱۳۷۹		بعد از سال ۱۳۷۹	
	تعداد	درصد	تعداد	درصد	تعداد	درصد	تعداد	درصد	تعداد	درصد	مخدمت	تعداد	مخدمت	م حقوق
بیسواد	۱۷,۰۳۶	۴/۷	۱۳,۶۷۳	۱۱/۴	۳۰,۷۰۹	۶/۴	۲۴,۸۳۲	۸/۲	۵۶۸,۷۷۵	۳,۳	۲۹,۷۶۲	۲۳	۹۲۷	۲۵
خواندن و نوشتن	۴۳,۵۹۷	۱۲/۲	۳۷,۹۵۴	۳۱/۷	۸۱,۵۵۱	۱۷/۰	۶۱,۵۲۰	۲۰/۳	۵۷۲,۳۶۹	۱۱/۴	۷۶,۹۲۳	۲۶	۴,۶۲۸	۲۷
ابتدایی	۵۸,۶۲۷	۱۶/۳	۲۴,۹۸۸	۲۰/۹	۸۳,۶۱۵	۱۷/۵	۵۶,۲۶۶	۱۸/۶	۵۷۵,۷۲۶	۱۵/۶	۷۵,۶۶۳	۲۷	۷,۹۵۲	۲۸
راهنمایی	۳۷,۳۹۳	۱۰/۴	۹,۵۰۱	۷/۹	۴۶,۸۹۴	۹/۸	۲۸,۸۰۹	۹/۵	۶۰۲,۱۴۰	۱۰/۳	۴۱,۴۲۲	۲۶/۵	۵,۴۷۲	۲۸
دیپلم	۱۰۰,۳۸۷	۲۸/۰	۱۶,۷۰۱	۱۴/۰	۱۱۷,۰۸۸	۲۴/۵	۶۵,۵۲۷	۲۱/۶	۶۷۱,۱۸۹	۲۹/۳	۵۱,۵۶۱	۲۶/۵	۱۴,۸۹۰	۲۸
فوق دیپلم	۳۴,۱۳۳	۹/۵	۵,۴۹۱	۴/۴	۳۹,۴۲۴	۸/۲	۱۹,۲۴۴	۶/۴	۷۳۵,۷۲۵	۱۱/۵	۳۳,۹۵۴	۲۷/۶	۵,۴۷۰	۲۸
لیسانس	۵۲,۶۸۱	۱۴/۷	۷,۵۵۷	۶/۳	۶۰,۲۳۸	۱۲/۶	۳۵,۳۸۸	۱۱/۷	۸۵۰,۵۱۸	۱۴/۲	۵۳,۱۸۲	۲۸	۷,۰۵۶	۲۹
فوق لیسانس	۶,۴۹۹	۱/۸	۷۷۹	۰/۷	۷,۲۷۸	۱/۵	۴,۶۷۷	۱/۵	۹۳۷,۱۳۴	۱/۵	۶,۵۷۸	۲۶/۸	۷۰۰	۲۹
دکتری	۵,۴۸۱	۱/۵	۱,۶۹۲	۱/۴	۷,۱۷۳	۱/۵	۵,۲۸۸	۱/۷	۹۷۶,۵۴۲	۱/۱	۶,۶۴۳	۲۷/۸	۵۳۰	۳۰
حوزوی	۳۰	۰/۰	۲۳	۰/۰	۵۳	۰/۰	۵	۰/۰	۸۹۱,۴۵۶	۰/۰	۳۴	۱۷/۵	۱۹	۲۲
سایر	۲,۹۳۷	۰/۸	۱,۵۲۵	۱/۳	۴,۴۶۲	۰/۹	۱,۳۳۴	۰/۴	۵۸۳,۸۱۰	۰/۴	۳,۵۶۸	۲۴	۸۹۴	۲۷
جمع	۳۵۸,۸۰۱	۱۰۰/۰	۱۱۹,۶۸۲	۱۰۰/۰	۴۷۸,۴۸۵	۱۰۰/۰	۳۰۲,۷۹۰	۱۰۰/۰	۷۰۷,۷۰۱	۱۰۰/۰	۱۷۵,۶۹۵	۲۹/۶۴	۴۸,۵۵۸	۲۹/۴۴

مأخذ: سازمان بازنشستگی کشوری.

م = مبنای